

Regeringens proposition

1984/85: 214

om ändring i resegarantilagen (1972: 204);

beslutad den 15 maj 1985.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannamnda dag.

På regeringens vägnar

INGVAR CARLSSON

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den som anordnar eller förmedlar en sällskapsresa utan att det sker yrkesmässigt i fortsättningen inte skall behöva ställa säkerhet till skydd för resenärer då resan inställts m. m. Vidare föreslås vissa ändringar för att förbättra kommerskollegiets möjligheter till tillsyn över reseföretagens verksamhet.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1986.

Lagförslaget i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: lagrådsremissen (s. 4), lagrådets yttrande (s. 38) och föredragande statsrådets ställningstagande till lagrådets synpunkter (s. 39).

Den som vill ta del av samtliga skäl för lagförslaget måste därför läsa alla tre delarna.

Förslag till

Lag om ändring i resegarantilagen (1972: 204)

Härigenom föreskrivs i fråga om resegarantilagen (1972: 204)

dels att 16 § skall upphöra att gälla.

dels att i 6 § ordet "företagare" skall bytas ut mot "näringsidkare".

dels att i 10 § ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen".

dels att 1, 5, 14 och 15 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Den som yrkesmässigt eller eljest i förvärvssyfte anordnar sällskapsresa till annat land än Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige skall, innan resan marknadsföres, ställa säkerhet hos kommerskollegium oavsett om resan utgår från Sverige eller annat land.

Detsamma gäller i fråga om den som yrkesmässigt eller eljest i förvärvssyfte försäljer, utbjuder eller eljest förmedlar inom eller utom riket anordnad sällskapsresa med färdmål, som avses i första stycket.

Den som yrkesmässigt anordnar sällskapsresa till något annat land än Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige skall, innan han marknadsför resan, ställa säkerhet hos kommerskollegium. Också den som yrkesmässigt tillhandahåller eller på annat sätt förmedlar av annan anordnad resa av sådant slag skall ställa säkerhet hos kollegiet. Skyldigheten att ställa säkerhet gäller oavsett om resan utgår från Sverige eller från ett annat land.

5 §

Företagare är skyldig att till kommerskollegium i den ordning kollegiet föreskriver lämna de uppgifter om sin rörelse, som är nödvändiga för prövning av säkerheten.

Efterkommes ej anmaning att lämna sådan uppgift, får kollegiet vid vite förelägga den försumlige att fullgöra sin skyldighet.

Kommerskollegium får ålägga en näringsidkare att lämna de uppgifter om sin rörelse, som är nödvändiga för prövning av frågan om säkerhet. Om den uppgiftsskyldige inte lämnar de begärda uppgifterna, får kollegiet vid vite förelägga honom att fullgöra sin skyldighet.

14 §

Den som yrkesmässigt eller eljest i förvärvssyfte anordnar sällskapsresa till annat land än Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige, för vilken resa han ej före marknadsförandet ställt säkerhet och kommerskollegium icke beslutat om eftergift, dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

Till samma straff dömes den som yrkesmässigt eller eljest i förvärvssyfte förmedlar inom eller utom ri-

Till böter eller fängelse i högst ett år skall den dömas som uppsåtligen

1. anordnar en sällskapsresa utan att, innan han marknadsför resan, ha ställt säkerhet som krävs enligt denna lag eller

2. tillhandahåller eller på annat sätt förmedlar en sällskapsresa utan att ha ställt sådan säkerhet.

Till böter skall den dömas som uppsåtligen eller av oaktamhet

1. lämnar oriktig uppgift vid full-

Nuvarande lydelse

ket anordnad sällskapsresa med färdmål, som avses i första stycket, om han ej ställt säkerhet för resan och kollegiet icke beslutat om eftergift.

Den som vid fullgörande av uppgiftsskyldighet enligt 5 § första stycket uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift dömes till böter, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Mot kommerskollegiets beslut om vitesföreläggande får talan ej föras. Talan mot annat beslut av kollegiet enligt denna lag föras hos Konungen genom besvär.

Mot resegarantinämndens beslut får talan ej föras.

Har säkerhet tagits i anspråk för betalning som bort utgå ur annan säkerhet, får resegarantinämnden upptaga ärendet till ny prövning.

Föreslagen lydelse

görande av uppgiftsskyldighet som ålagts honom med stöd av 5 § eller 2, underlåter att fullgöra sådan uppgiftsskyldighet.

För en gärning som avses i andra stycket 1 skall inte någon dömas till ansvar, om gärningen är belagd med straff i brottsbalken. Inte heller skall någon dömas till ansvar för en gärning som avses i andra stycket 2 i den utsträckning gärningen omfattas av ett vitesföreläggande enligt 5 §.

Allmänt åtal för brott mot denna lag får väckas endast efter medgivande av kommerskollegiet.

15 §

Kommerskollegiets beslut enligt 5 § får inte överklagas. Andra beslut av kollegiet enligt denna lag får överklagas hos regeringen genom besvär.

Kommerskollegiet får förordna att ett beslut om säkerhet skall gälla omedelbart.

Resegarantinämndens beslut får inte överklagas.

Har en säkerhet tagits i anspråk för betalning som bort utgå ur en annan säkerhet, får resegarantinämnden ta upp ärendet till ny prövning.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-04-25

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Peterson, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Lagrådsremiss om ändring i resegarantilagen (1972: 204)

1 Inledning

Enligt resegarantilagen (1972: 204) har anordnare och förmedlare av sällskapsresor i vissa fall skyldighet att ställa en ekonomisk garanti som skall skydda resenärerna vid reseavbrott m. m. År 1977 tillkallades en särskild utredare¹ för att se över lagen. Utredaren antog namnet resegarantilagutredningen. Enligt direktiven skulle utredaren försöka finna en konstruktion för resegarantier som bl. a. löste problemet att researrangörer under senare år fått ställa allt större säkerheter som bedömdes inte stå i rimlig proportion till riskerna för resenärerna och därmed utbetalningen ur säkerheterna. En av utgångspunkterna för utredningsuppdraget var emellertid att resenärerna även fortsättningsvis skulle garanteras ett minimiskydd genom lagstiftning av samma principiella innebörd som den gällande. Resegarantilagutredningen redovisade uppdraget genom att i december 1980 avlämna betänkandet (Ds H 1980: 7) Ny resegarantilag. Betänkandet har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av Göta hovrätt, Kammarrätten i Sundsvall, statens järnvägar, luftfartsverket, transportrådet, bankinspektionen, försäkringsinspektionen, kommerskollegium (KK), marknadsdomstolen, näringsfrihetsombudsmannen, statens pris- och kartellnämnd, konsumentverket, allmänna reklamationsnämnden (ARN), resegarantinämnden, Kooperativa förbundet, Sveriges köpmannaförbund, Svenska handelskammarförbundet, Sveriges advokatsamfund, Svenska Försäkringsbolags Riksförbund, Svenska Bankföreningen, Researrangörsföreningen i Sverige, Svenska Resebranchens Förening (SRF), Svenska Buss- trafikförbundet, Svenska Trafikföretagens Råd, Tjänstemännens centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige (L.O), Handelstjänstemannaförbundet, Folksam, Sveriges hemkonsulents förening och Konsumentvägledarnas förening.

¹ Avdelningschefen Bengt Odelgard.

Post- och Kreditbanken. PKbanken har anslutit sig till det yttrande som avgetts av Svenska Bankföreningen och Resespecialisterna Resebureau AB till det som avgetts av SRF.

KK har bifogat yttrande av Stockholms Handelskammare och Skånes Handelskammare.

Under år 1982 inträffade ett antal konkurser i resebranschen, varav en av mycket stor omfattning. Med anledning härav inkom KK den 21 april 1983 till regeringen med en skrivelse där senare erfarenheter av resegarantilagens tillämpning redovisas (dnr 1380/83). SRF har yttrat sig över skrivelsen.

Till protokollet i detta ärende bör fogas en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*. En sammanställning av remissyttrandena över utredningens förslag har gjorts i finansdepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr 9/83).

2 Bakgrund

Lagstiftning om ställande av resegaranti tillkom år 1967 (prop. 1967: 106, 3LU 42, rskr 295, SFS 1967: 203) med anledning av vissa missförhållanden i den då starkt expanderande resebranschen. I samband med ett antal s. k. resebyråkrascher hade resenärer bl. a. blivit strandsatta utomlands. Lagen ersatte ett frivilligt auktorisationsförfarande. Med hänsyn till näringsfriheten bedömdes det i samband med detta lagstiftningsarbete inte motiverat att gå så långt som till att införa ett statligt auktorisationsförfarande. Lagstiftningen innebar emellertid en nyhet på det näringsrättsliga området och skulle därför tas upp till förnyad prövning sedan man haft tillfälle att studera dess verkningar. Giltighetstiden begränsades därför till fem år. I den utredning (Ds H 1972: 1) som lades till grund för fortsatt lagstiftning på området konstaterades att 1967 års lag bidragit till en sanering på sällskapsresemarknaden men att resebyråkrascher fortfarande ofta medförde olägenheter för den enskilde resenären. Erfarenheterna i övrigt av lagens tillämpning var goda. Lagen ansågs inte ha haft några nyetableringshinder eller konkurrensbegränsande verkningar av större betydelse. I prop. 1972: 92 med förslag till resegarantilag anfördes att resenärerna även fortsättningsvis borde garanteras ett skydd genom lagstiftning av i stort samma innehåll som tidigare.

Enligt den nuvarande resegarantilagen (1972: 204), som bygger på förslaget i prop. 1972: 92, skall den som yrkesmässigt eller eljest i förvärvssyfte anordnar eller förmedlar sällskapsresa till utomnordiska länder ställa säkerhet hos KK. Lagen omfattar resor i grupp och vissa individuella resor med ett i förväg uppgjort program. Säkerheten skall gälla det belopp som KK med hänsyn till reseverksamhetens art och omfattning bestämmer.

Beloppet skall uppgå till minst 200000 kr. för researrangör av i Sverige anordnade resor och för reseagenter för utomlands anordnade resor. För reseagenter för i Sverige anordnade resor skall beloppet uppgå till minst 50000 kr. Enligt lagens förarbeten skall säkerheten i princip vid varje tillfälle motsvara reseföretagets ekonomiska åtagande. Hänsyn skall därmed bl. a. tas till säsongvariationer i reseverksamheten och till hur stora förskottsinsbetalningar som görs av resenärerna. Säkerheten fastställs normalt av KK vid två tillfällen per år och beräknas som summan av värdet av erhållna anmälningsavgifter och slutlikvider samt hemtransportkostnader. Säkerheten skall i allmänhet bestå av en av bank eller försäkringsbolag utfärdad betalningsutfästelse.

Företagare är skyldig att till KK i den ordning kollegiet föreskriver lämna de uppgifter om sin rörelse, som är nödvändiga för prövning av säkerheten. Kollegiet får förelägga den som efter anmaning inte lämnar sådan uppgift att vid vite fullgöra sin skyldighet. Den som uppsätligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift döms till böter, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken.

Den som anordnar eller förmedlar sällskapsresa utan att ställa resegaranti döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Talan mot KK:s beslut om fastställande av säkerhet förs hos regeringen genom besvär.

Säkerhet får tas i anspråk för återbetalning av medel för resa som blir inställd eller eljest inte kommer till stånd. Dessutom kan bl. a. kostnader för uppehälle i utlandet och återresa samt värdet av förlorade förmåner ersättas ur säkerheterna då en resa påbörjats men inte slutförts.

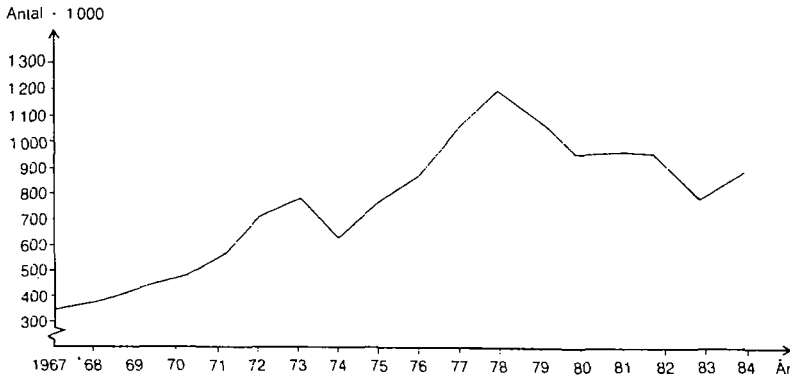
Ärenden om att ta säkerhet i anspråk prövas av en särskild nämnd, resegarantinämnden, vars beslut inte kan överklagas. Nämndens kansli är knutet till KK. Kollegiet verkställer nämndens beslut om utbetalning ur säkerheterna.

Av resegarantilagutredningens redovisning framgår att det sammanlagda beloppet av reseföretagens säkerheter, i takt med prisökningar på resor och en ständigt ökande resefrekvens, steg från 35 milj. kr. vid lagens tillkomst år 1967 till ca 250 milj. kr. år 1980. Säkerhet hade sistnämnda år ställts av sammanlagt ca 300 reseföretag. Av utredningen framgår vidare att det sammanlagda utbetalda beloppet ur säkerheterna för motsvarande tidsperiod uppgick till ca 2.4 milj. kr. Antalet företag som inställt eller avbrutit resor och som föranlett ärenden om utbetalning ur säkerheterna uppgick till totalt 21 stycken. Det rörde sig genomgående om reseföretag med liten omsättning. De genomsnittligt utbetalda beloppen per år sjönk dessutom successivt. Merparten av utbetalningarna avsåg återbetalning av förskott för resor som aldrig kom till stånd.

Den ständiga ökningen av resandet har emellertid härefter avtagit och som nämnts har ett antal större konkurser inträffat i resebranschen. Resan-

dets utveckling t. o. m. år 1984 för den helt dominerande reseformen, nämligen sällskapsresor med flyg, framgår av denna figur.

Figur: Antalet deltagare i sällskapsreseflygningar under åren 1967–1984

Utbetalningarna ur säkerheterna har som en följd av de stora konkurrenserna ökat kraftigt. Ärenden om att ta säkerhet i anspråk framgår av denna tabell.

Tabell: Reseföretag som har inställt sina betalningar och föranlett ärenden om utbetalningar ur säkerheterna under perioden den 1 juli 1967 – den 1 september 1984

Reseföretag	Tidpunkt för betalningsinställelse	Utbett belopp tkr	Ställd säkerhet tkr
Resefrämjandet AB	sept. 1967	118	300
Sverige-Resor AB	dec. 1967	20	75
Wing Charter Scand. Bus AB	maj 1968	95	300
Sol-ferie AB	jan. 1969	27	300
Star-Ung AB	sept. 1969	440	700
Cosmos Resor AB	dec. 1969	70	250
Görsun Travel Sweden AB	dec. 1969	175	400
K B Brodin Tours AB	dec. 1970	477	850
DFR Resor AB	juli 1972	4	500
Falke Resor AB/Falk Tours	mars 1974	281	700
Nova Tours	april 1974	198	200
Brodin Touring AB/Brodin resebyrå	juni 1974	99	200
P.W. Resor AB	sept. 1975	29	200
Turistcentralen i Stockholm AB	sept. 1975	321	500
Stockholms Resekonsult AB	juli 1976	0	50
Columbus Resor AB	aug. 1977	3	250
Aeronaut Contact System AB	mars 1978	5	600
S:t Eriks Resebyrå AB	maj 1978	4	200
Travel Master AB	feb. 1979	40	100
Västerås Resebyrå AB	juni 1979	2	50
Turistcentralen i Stockholm AB	jan. 1980	3	50
Global Travel AB	feb. 1981	94	100
Club Thai Touring AB	feb. 1981	150	200
Adrija-resor AB	aug. 1981	300	600
All-resor	jan. 1982	0	50
Euro-Trans i Göteborg AB	april 1982	50	100
Flyghuset i Resebureau AB	april 1982	46	200

Reseföretag	Tidpunkt för betalningsinställelse	Utbetalt belopp tkr	Ställd säkerhet tkr
Trivselresor Produktion AB	okt. 1982	11 000	14 000
Jet Set Travel of Denm I/S	dec. 1982	245	550
SC-Resor i Nybro	mars 1983	52	200
Göteborgs Resebyrå AB	maj 1983	120	200
HEB-Resor AB	sept. 1983	2 400	2 600
Periklis Resor AB	aug. 1984	—	5 000

Enligt utredningen hade fram till den 30 juni 1980 fem reseföretag föranlett att säkerheterna tagits i anspråk trots att företagen inte hade inställt sina betalningar.

F. n. har ca 330 researrangörer ställt säkerhet hos KK till ett belopp som per företag varierar från 75 000 kr. till 165 milj. kr. Ca 210 rescagenter har ställt minimisäkerheten 50 000 kr. Totalt uppgår säkerheterna f. n. till ca 250 milj. kr. Under år 1982 inträffade betalningsinställelser och liknande som föranledde utbetalningar ur säkerheterna uppgående till 11,7 milj. kr. Motsvarande siffror för åren 1983 och 1984 är 2,3 resp. 5 milj. kr.

3 Allmän motivering

En utgångspunkt enligt direktiven för resegarantilagutredningen var att resenärerna även fortsättningsvis skall genom lagstiftning ha ett skydd av samma principiella innebörd som tidigare för förluster i samband med avbrutna eller inställda resor. Jag delar denna uppfattning. Att lagstiftningen fyller ett behov visar inte minst de senaste årens utveckling i resebranschen. Utan detta skydd hade ett stort antal enskilda människor kunnat drabbas av kännbara ekonomiska förluster och dessutom tvingats ändra sina semesterplaner.

Resegarantilagstiftningen har tillämpats sedan år 1967. Vissa ändringar genomfördes år 1972. Enligt min mening är lagstiftningen nu i behov av ytterligare några ändringar. En rad frågor har behandlats i resegarantilagutredningens betänkande och däröver lämnade remissvar samt i KK:s tidigare nämnda skrivelse. I det följande behandlar jag först huvudfrågan om hur garantisystemet bör vara uppbyggt. Därefter tar jag upp delfrågor som enligt min mening bör leda till ändringar i resegarantilagen. De nu avsedda frågorna är

- garantisystemets konstruktion i avsnitt 3.1
- begränsning i skyldigheten att ställa säkerhet i avsnitt 3.2
- KK:s tillsyn över reseföretagens verksamhet i avsnitt 3.3
- KK:s beslut om säkerheter i avsnitt 3.4 och
- föreskrifter om verkställighet av lagen i avsnitt 3.5

Slutligen behandlas i avsnitt 3.6 vissa andra frågor som resegarantilagutredningen och remissinstanserna tagit upp.

3.1 Garantisystemets konstruktion

Mitt förslag: Garantisystemets konstruktion, där varje reseföretag ställer en individuell säkerhet som motsvarar företagets ekonomiska åtagande gentemot resenärerna, bibehålls.

Utredningens förslag: De individuella säkerheterna skall sättas lägre. Skyddet i övrigt skall åstadkommas genom främst en kollektiv fond (betänkandet s. 176 ff.).

Remissinstanserna: Utredningens förslag har kritiserats av KK, resegarantinämnden, flera konsumentföreträdare och resebranschens organisationer. Den föreslagna konstruktionen har bl. a. ansetts missgynna arrangörer av kortare och billiga resor. Vidare har kritik riktats mot att resegarantin inte skulle stå i relation till företagets ekonomiska åtaganden. Exempelvis skulle företagets betalningsvillkor, t. ex. storleken av erlagda förskott, inte beaktas vid beräkning av säkerhetens storlek. Resebranschens organisationer har varit tveksamma till inslaget av kollektiv säkerhet eftersom detta skulle innebära att ett flertal ej berörda reseföretag tvingades svara för verkningar av några få företags konkurser.

Kommerskollegiets skrivelse: KK har framhållit att erfarenheterna av de senaste årens konkurser i resebranschen visar att det föreslagna garantisystemet inte skulle ha gett ett tillfredsställande skydd för resenärerna. Bl. a. kunde konstateras att säkerhet och fondmedel i den hittills största resebyråskraschen, som inträffade hösten 1982 (Trivselresor Produktion AB), inte på långt när skulle ha täckt de utbetalningar som blev aktuella. Med det föreslagna systemet skulle statsmedel ha behövt förskottas med miljonbelopp. Enligt KK visar de vunna erfarenheterna vidare vikten av att man beaktar reseföretagets betalningsvillkor vid beräkning av säkerheterna.

Skälen för mitt förslag: Varje reseföretag ställer f. n. i enlighet med resegarantilagens regler en individuell säkerhet som i princip motsvarar företagets ekonomiska åtaganden gentemot resenärerna. Det totala beloppet av ställda säkerheter blir därmed väsentligt mycket större än de sammanlagda utbetalningarna ur säkerheterna, eftersom flertalet större reseföretag knappast upphör med sin verksamhet samtidigt. För att minska de totala säkerheterna och därmed kostnaderna för systemet föreslog resegarantiutredningen ett garantisystem med säkerheter dels i form av en för varje företag individuell del, dels en kollektiv del. *Den individuella säkerheten* föreslogs för researrangörer av i Sverige anordnade resor och för reseagenter för utomlands arrangerade resor uppgå till högst 40 % av nuvarande säkerheter. Den skulle beräknas mer schablonmässigt och bestå dels av

ett fast belopp, dels av ett rörligt belopp relaterat till antalet resenärer per månad för respektive företag. Beträffande reseagenter för i Sverige anordnade resor föreslogs ett schablonbelopp som uppgick till 50% av nuvarande säkerhet. För *den kollektiva delen* föreslogs att en statlig fond skulle inrättas. Fonden skulle byggas upp under en tvåårsperiod och finansieras med avgifter till staten från reseföretagen. Avgifterna skulle bestämmas till viss procent av den individuella säkerheten. Fonden föreslogs uppgå till 2 milj. kr. De statliga fondmedlen skulle användas i de fall en individuell säkerhet inte räckte till. Om det skulle inträffa att även fondmedlen var otillräckliga skulle erforderligt tillskott utgå av statsmedel. Sådana av staten förskotterade medel skulle återbetalas så snart medel fanns tillgängliga i fonden.

Jag delar den kritik som framförts av remissinstanserna mot det föreslagna garantisystemet. Som bl. a. KK påpekat är det angeläget att säkerheten bestäms med utgångspunkt i reseföretagens betalningsvillkor och totala ekonomiska åtagande för att ge resenärerna ett fullgott skydd. Utredningen har för att tillgodose detta skyddsintresse föreslagit att i sista hand staten skulle täcka anspråk som systemets egna resurser inte förslog till. Jag kan dock inte förorda en ordning där staten ytterst skulle kunna tvingas till ekonomiska insatser. Därmed skulle ett genomförande i övrigt av utredningens förslag innebära ett försämrat skydd för resenärerna, något som jag inte heller kan godta. Härtill kommer att jag från både principiella och praktiska utgångspunkter inte anser det lämpligt att vid sidan av ett system med individuella säkerheter bygga ut administrationen med en ny statlig fond. Mot bakgrund av remissutfallet och de därefter vunna erfarenheterna från tillämpningen av nuvarande garantisystem avser jag således att inte föreslå sådana förändringar av resegarantisystemets allmänna konstruktion som resegarantilagutredningen förordat. De synpunkter i övrigt på garantisystemets konstruktion som framförts av remissinstanserna föranleder inte heller några förslag till förändringar av lagstiftningen. Grundkonstruktionen av det nuvarande systemet bör alltså lämnas orubbad.

3.2 Begränsning i skyldigheten att ställa säkerhet

Mitt förslag: Säkerhet skall ställas endast av den som bedriver yrkesmässig verksamhet och inte som f. n. även av den som eljest i förvärvssyfte anordnar eller förmedlar resa.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (betänkandet s. 201 f.).

Remissinstanserna: Förslaget har fått ett blandat mottagande. KK och konsumentverket ställer sig positiva till att ändringen genomförs. Bl. a.

resegarantinämnden, LO och resebranschens organisationer är dock kritiska. En uppfattning som har anförts är att den nuvarande avgränsningen ger en preventiv effekt. Resebranschens företrädare menar att skyddsintresset är störst vid reseverksamhet av tillfällig karaktär och att en ändring enligt förslaget kan ge konkurrensnedvidande effekter. LO anser att stora skyddsvärda konsumentgrupper, t. ex. skolbarn, genom den föreslagna ändringen mister en trygghet av stor ekonomisk betydelse.

Skälen för mitt förslag: Det nuvarande garantisystemet gäller den som yrkesmässigt eller eljest i förvärvssyfte anordnar eller förmedlar sällskapsresa. I protokollet till lagrådsremissen med förslag till lag om ställande av säkerhet vid sällskapsresa till utlandet (se prop. 1967: 106) uttalade föredraganden att uttrycket yrkesmässigt, som var vad hans förslag byggde på, borde ges en vid tolkning. Verksamheten som reseanordnare behövde inte sträcka sig över någon längre tid. Även den som endast i enstaka fall anordnar en sällskapsresa men som gör det för att bereda sig vinning skulle vara skyldig att ställa säkerhet. Detsamma gällde för det fall att någon person låter bilda särskilda sammanslutningar, vilka utåt skulle få framstå som initiativtagare till resorna, uttalade föredraganden.

Lagrådet konstaterade att garantikravet avsågs gälla för resor som är öppna för allmänheten och för resor som kommersiellt anordnas för olika föreningar och sammanslutningar. Vidare anfördes att den omfattning som i propositionen givits åt begreppet "yrkesmässigt" inte syntes överensstämma med vad som i lagstiftningssammanhang annars antas gälla. För yrkesmässighet krävs att verksamheten skall ha viss varaktighet eller åtminstone vara inriktad på en serie affärshändelser. Vidare framhölls att den yrkesmässiga verksamheten oftast utmärks av att den bedrivs i vinst- eller förvärvssyfte men att undantagsvis kan förekomma att sådant syfte inte förefinns eller kan påvisas. Lagrådet fann det tveksamt om den föreslagna lagstiftningens effektivitet verkligen fordrade att garanti skulle ställas också av den som i ett enstaka fall anordnar eller förmedlar sällskapsresa, även om detta sker för egen vinning. Detta borde emellertid i så fall enligt lagrådet komma till tydligt uttryck i lagtexten. Mot bakgrund av vad lagrådet uttalat kompletterade föredraganden därefter lagtexten med orden "eller eljest i förvärvssyfte".

Enligt resegarantilagutredningens uppfattning torde sällskapsresor till utomnordiska länder i mycket begränsad omfattning anordnas eller förmedlas av någon som inte bedriver reseverksamhet yrkesmässigt. Utredningen fann också att de säkerheter som tagits i anspråk för utbetalning till resenärerna i samtliga fall hade ställts av sådana anordnare och förmedlare av resor som i form av aktiebolag bedrivit yrkesmässig reseverksamhet. Utredningen fann vidare att KK hade små praktiska möjligheter att utöva en effektiv kontroll över ej yrkesmässig reseverksamhet. Mot bakgrund av detta föreslog utredningen att skyldigheten att ställa säkerhet skulle be-

gränsas till att gälla endast den som yrkesmässigt anordnar eller förmedlar sällskapsresor. Detta skulle innebära att säkerhet skall ställas i fråga om verksamhet som ingår som ett led i en verksamhet av ekonomisk natur och att verksamheten skall ha viss omfattning. Vinstsyfte behövde enligt utredningen däremot inte nödvändigtvis föreligga.

Enligt min mening finns – med utgångspunkt i de erfarenheter som numera vunnits av lagens tillämpning – knappast tillräckliga motiv för att kräva att säkerhet skall ställas av annan än den som yrkesmässigt anordnar eller förmedlar sällskapsresor till utomnordiska länder. Erfarenheterna från lagtillämpningen såsom den framgår av KK:s och i förekommande fall regeringens beslut ger anledning till antagande bl. a. att anordnare och förmedlare av sådana resor där ett skyddsintresse föreligger regelmässigt bedriver yrkesmässig verksamhet. Detta innebär – som framgår av vad lagrådet yttrade i 1967 års lagstiftningsärende – att det skall vara fråga om ekonomisk verksamhet och att den har viss varaktighet eller åtminstone är inriktad på en serie affärshändelser. Vinstsyfte behöver dock inte alltid föreligga. Utöver researrangörs- och agentverksamhet i rent kommersiellt syfte har mot den bakgrunden, såsom lagen tillämpats, även reseverksamhet av huvudsakligen ideell natur ansetts vara yrkesmässig och medföra skyldighet att ställa säkerhet. Även reseverksamhet av mer tillfällig natur, t. ex. där resor anordnas av skollärare i samband med skolloven och där det vanligtvis rör sig om en serie affärshändelser, har ansetts som yrkesmässig och medföra sådan skyldighet. Den grupp som omfattas av lagens nuvarande formulering "eljest i förvärvssyfte" torde mot denna bakgrund väsentligen endast avse sådana anordnare av enstaka resor där ett skyddsintresse inte kan anses föreligga.

Härutöver talar enligt min mening även kontrollsvårigheterna för att man bör begränsa skyldigheten att ställa säkerhet. Verksamhet som inte bedrivs yrkesmässigt marknadsförs sällan genom annonser eller på liknande sätt och är därför svår att kontrollera. Dessa kontrollsvårigheter torde i praktiken ha lett till att säkerhet f. n. i flera fall inte ställs trots att skyldighet förelagat med nuvarande lagstiftning. Detta är olyckligt ur rättspolitisk synvinkel. Jag föreslår att säkerhet i fortsättningen skall ställas endast av den som bedriver yrkesmässig verksamhet, så att en opåkallad kriminalisering upphävs. Detta föranleder en ändring i 1 § resegarantilagen och en följdändring i 14 §. I anslutning härtill bör, vilket också utredningen föreslagit, 1 och 14 §§ ändras redaktionellt, i förenklande syfte.

3.3 Kommerskollegiets tillsyn över reseföretagens verksamhet

Mitt förslag: En näringsidkare skall kunna straffas, om han inte fullgör sin skyldighet att till kommerskollegiet lämna de uppgifter om sin rörelse som är nödvändiga för prövning av frågan om säkerhet. En sådan skyldighet ålägger kommerskollegiet genom beslut i det enskilda fallet.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag (betänkandet s. 261 f.).

Remissinstanserna har lämnat förslaget utan erinran.

Kommerskollegiets skrivelse: KK framhåller att det under senare år skett en betydande nyetablering i resebranschen och att utvecklingen innebär att det idag är omöjligt för kollegiet att på ett tillfredsställande sätt följa alla företagens verksamhet. Detta innebär att risken är påtaglig för att många i resebranschen utökar sin verksamhet utan att kollegiet i tid får kännedom om det. Detta medför i sin tur att ställda säkerheter i vissa fall är otillräckliga. Enligt KK:s uppfattning bör reseföretagen åläggas en skyldighet att till kollegiet anmäla ändrade förhållanden.

Skälen för mitt förslag: Enligt 5 § första stycket resegarantilagen är företagare skyldig att till KK i den ordning kollegiet föreskriver lämna de uppgifter om sin rörelse, som är nödvändiga för prövning av säkerheten. I paragrafens andra stycke ges KK möjlighet att vid vite förelägga en försumlighetsskyldig att fullgöra sin skyldighet. Med stöd av bestämmelsen i första stycket kan KK ålägga företagen att anmäla bl. a. säsongsmässiga variationer och andra förändringar i reseverksamhetens omfattning. Enligt 14 § lagen kan emellertid – bortsett från den som lämnar oriktig uppgift – endast den straffas för brott mot lagen som anordnar eller förmedlar sällskapsresa utan att ha ställt säkerhet. Av lagens förarbeten (prop. 1972:92 s. 36) framgår att en anordnare inte kan straffas för att han, sedan säkerhet ställts, utvidgat sin verksamhet utan att underrätta KK. Kollegiet skall dock kontinuerligt följa reseföretagens verksamhet och när det är påkallat bestämma att säkerhet skall ställas med högre belopp än tidigare, anför det i förarbetena.

I specialmotiveringen till 5 § resegarantilagen (prop. 1972:92 s. 33) framhålls det att KK behöver få uppgifterna från företagen fortlöpande för att kunna pröva om säkerheten, med hänsyn till mer väsentliga förändringar i företagets verksamhet, bör ökas eller nedsättas. Det anför också att KK bör kunna förelägga en försumlighetsskyldig lämpligt vite, detta med hänsyn till betydelsen, inte minst från allmänhetens synpunkt, av att uppgiftsskyldigheten fullgörs.

Utredningen påtalar (s. 223) att KK haft begränsade praktiska möjligheter att utöva någon effektiv kontroll över uppgifternas riktighet eller att följa de enskilda arrangörernas verksamhet.

Jag vill framhålla att ett vitesföreläggande enligt 5 § andra stycket förutsätter att den uppgiftsskyldige inte efterkommit en anmaning att lämna särskilt angivna uppgifter. Mot bakgrund av vad som anförts i KK:s skrivelse framstår den nuvarande vitessanktionen av uppgiftsskyldigheten som otillräcklig. Denna förutsätter ju att KK i tid får anledning att misstänka en viss näringsidkare för att inte lämna erforderliga uppgifter.

Enligt min mening kan uppgiftsskyldigheten redan idag omfatta anmälan om ändrade förhållanden. Något behov av en utvidgning härvidlag, vilket KK:s skrivelse synes äsyfta, föreligger därför inte. Den effektivisering av uppgiftslämnandet som jag anser nödvändig kan i stället uppnås genom att skyldigheten att lämna uppgifter förenas med straffansvar. Härigenom träffas den uppgiftsskyldige av en sanktion vid försummelse, även om KK inte haft möjlighet att anmoda honom vid vite att lämna uppgifter.

Beträffande anmälan av ändrade förhållanden är tanken alltså den att KK för varje enskilt fall – lämpligen i samband med att säkerhet fastställs – får ålägga vederbörande att lämna sådan anmälan. Ett åsidosättande av åläggandet skall som nämnts kunna medföra straffansvar. Detta kräver att åläggandet utformas på ett tydligt sätt och närmare anger det eller de förhållanden som avses. Det ligger i sakens natur att åläggandet bör innehålla en tidsfrist för fullgörande av anmälningsskyldigheten, räknad från viss konkret händelse.

Bestämmelsen i 5 § första stycket bör moderniseras med hänsyn till regeringsformen. I denna avses med begreppet "föreskrifter" rättsregler, som till sin natur är generella. Då det i 5 § första stycket resegarantilagen f. n. talas om att uppgifter skall lämnas i den ordning KK "föreskriver", kan uttrycket leda tanken till normgivning. Här är emellertid fråga om en rätt för KK att i det enskilda fallet bestämma vilka uppgifter som ett företag skall lämna samt sättet och tiden för detta.

Själva straffbestämmelsen bör tas in i 14 § och innebära att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet underlåter att lämna uppgift enligt 5 § skall dömas till böter. Bestämmelsen bör kompletteras med en regel om förhållandet mellan straff och vite. Vitesföreläggandet enligt 5 § andra stycket nu gällande lag och den nyss föreslagna straffregeln kan nämligen i vissa fall bygga på samma grund. I så fall bör inte mer än en av påföljderna dömas ut, varvid vitet bör ges företräde (jfr resegarantilagutredningens betänkande s. 262-263).

Om underlåtenheten att fullgöra uppgiftsskyldighet enligt 5 § avser dels en tidsperiod som inte omfattas av något vitesföreläggande, dels en period som omfattas av ett sådant föreläggande, kan den uppgiftsskyldige straffas för underlåtenheten under den första perioden men inte under den senare, då han i stället träffas av vitet. Detta kan vara befogat i vissa fall, särskilt

då den uppgiftsskyldige på ett mera flagrant sätt åsidosatt sitt åliggande att lämna uppgifter. I många fall torde det emellertid vara mindre lämpligt att åtal väcks i den angivna situationen. Den uppgiftsskyldige har kanske, när åtalet väcks, redan efterkommit vitesföreläggandet och lämnat de erforderliga uppgifterna till KK. Det kan också vara så att den i och för sig straffbara underlåtenheten inte framstår som särskilt allvarlig. Det är därför lämpligt att KK får en möjlighet att avgöra att åtal i visst fall inte skall väckas. En bestämmelse bör tas in i resegarantilagen av innebörd att allmänt åtal för brott mot lagen får väckas endast efter medgivande av KK. Det saknas anledning att begränsa regelns räckvidd till endast den nyss beskrivna situationen. Åtalsbestämmelsen bör gälla alla i resegarantilagen straffbara gärningar. I praktiken torde det för övrigt redan f. n. vara ovanligt att åtal väcks för brott mot lagen annat än efter anmälan av KK. Den nu föreslagna regeln hindrar dock givetvis inte att anmälan om misstänkt brott mot lagen görs även av annan än KK (jfr prop. 1983/84: 142 s. 44 f.). Formellt är det åklagaren som beslutar om åtal. Han är alltså inte skyldig att rätta sig efter KK:s önskemål om att åtal skall väckas. Åtalsbestämmelsen bör tas in i 14 § resegarantilagen.

Riksdagen har nyligen antagit ett förslag till lag om vite (prop. 1984/85: 96, JuU 22, rskr 211, SFS 1985: 206). Lagen träder i kraft den 1 juli 1985. Syftet med lagen är att effektivisera vitesinstitutet. Lagen kodifierar vissa allmänna regler som tidigare gällt enligt praxis men innehåller också flera nyheter, bl. a. att vite skall kunna föreläggas som s. k. löpande vite. Vitet utgår då i normalfallet med ett bestämt belopp för varje tidsperiod av viss längd under vilken föreläggandet inte har följts. En annan nyhet är att frågor om utdömande av vite normalt skall handläggas av länsrätt på ansökan av den myndighet som har förelagt vitet, i stället för att åklagaren för talan vid allmän domstol. Den nya lagen gäller i princip alla viten som enligt lag eller annan författning får föreläggas av myndigheter om inte annat är särskilt föreskrivet. Den omfattar alltså sådana viten som förelagts av KK med stöd av resegarantilagen.

3.4 Kommerskollegiets beslut om säkerheter

Mitt förslag: Kommerskollegiet får förordna att kollegiets beslut om säkerhet skall gälla omedelbart.

Utredningens förslag: Kollegiets beslut skall gälla omedelbart, om inte annat föreskrivs (se betänkandet s. 230-231 samt 263).

Remissinstanserna: De flesta har inte berört utredningens förslag i sina yttranden. Kamrarrätten i Sundsvall påpekar dock att ett förvaltningsbeslut vanligen inte träder i tillämpning förrän det vunnit laga kraft och

ifrågasätter om utredningen anfört tillräckliga skäl för den föreslagna regeln, som innebär rakt motsatt förhållande.

Skälen för mitt förslag: Utredningen har (s. 230 f.) framhållit att det givetvis är angeläget att garantisystemet utformas så att man snabbt kan få fram beslut som reseföretagen har att rätta sig efter när det gäller skyldigheten att ställa säkerhet och säkerhetens storlek. Enligt utredningen har KK ibland haft vissa svårigheter att få in de fastställda säkerheterna i rätt tid. Bl. a. mot denna bakgrund föreslår utredningen att kollegiets beslut skall gälla omedelbart, om inte annat föreskrivs.

Enligt min uppfattning kan det i vissa fall föreligga ett behov av att KK:s beslut om säkerhet skall kunna gälla omedelbart, alltså utan hinder av att det inte vunnit laga kraft. Den situation jag tänker på är den då någon enligt ett tidigare beslut av KK ställt säkerhet och KK därefter genom ett nytt beslut bestämt att säkerhet skall ställas med högre belopp än tidigare. Som jag tidigare nämnt (avsnitt 3.3) framgår det av förarbetena till resegarantilagen (prop. 1972:92 s. 36) att straffbestämmelsen i 14 § inte kan tillämpas mot exempelvis en anordnare av sällskapsresa som, sedan av KK beslutad säkerhet ställts, utvidgar sin verksamhet utan att underrätta KK. För att straffbarhet skall inträda krävs att det genom ett lagakraftvunnet beslut har fastslagits att säkerhet skall ställas med högre belopp än tidigare.

I den nu angivna situationen kan en näringsidkare efter ett överklagande av KK:s beslut utan risk för påföljd fortsätta sin verksamhet utan att ställa den högre säkerheten, i avvaktan på regeringens ställningstagande. Inträffar i en sådan situation en större resebyråkrasch skulle ett stort antal resenärer kunna bli lidande genom att de fått otillräcklig garantiersättning på grund av att säkerheten varit för låg. Därför bör KK enligt min mening i det nyss beskrivna fallet kunna förordna att beslutet skall gälla omedelbart.

Av det anförda torde framgå att jag inte anser att det finns tillräckliga skäl för att som huvudregel låta besluten bli omedelbart gällande.

Den ändring jag föreslår bör inte formellt inskränkas till att avse endast vissa av KK:s beslut rörande säkerhet. Det torde emellertid i praktiken knappast bli aktuellt att utnyttja möjligheten annat än då det gäller beslut att fastställa säkerhet med högre belopp än tidigare. Den som anordnar eller förmedlar sällskapsresa utan att ha ställt någon säkerhet alls får nämligen bedömas göra sig skyldig till brott mot 14 §, oavsett om KK beslutat om säkerhet eller inte.

I de fall KK förordnat att ett beslut skall gälla omedelbart och detta beslut överklagas, bör regeringen ha möjlighet att besluta att förordnandet tills vidare inte skall gälla (inhibition).

Bestämmelser av det innehåll jag här föreslagit bör föras in i 15 § resegarantilagen.

3.5 Föreskrifter om verkställighet av lagen

Mitt förslag: Bestämmelsen om närmare föreskrifter för tillämpningen av lagen upphävs.

I 16 § den nu gällande resegarantilagen anges att närmare föreskrifter för tillämpningen av lagen meddelas av Konungen, eller efter Konungens bemyndigande, av kommerskollegium. Av 8 kap. 13 § första stycket 1 regeringsformen följer emellertid att regeringen utan särskilt bemyndigande i lag får genom förordning besluta föreskrifter om verkställighet av lag. I tredje stycket samma paragraf sägs att regeringen får i förordning som avses i första stycket överlåta åt underordnad myndighet att meddela bestämmelser i ämnet.

Av det anförda följer att stadgandet i 16 § resegarantilagen numera är överflödigt. Paragrafen bör därför upphävas.

3.6 Vissa övriga frågor

Resegarantilagutredningen har övervägt ytterligare ett antal frågor där jag inte funnit anledning att föreslå några ändringar. Endast på en punkt skiljer sig min bedömning från utredningens förslag. Det gäller frågan om en utvidgning av resegarantilagens tillämpningsområde i vad avser vissa individuella resor där jag inte finner tillräckliga skäl att genomföra utredningens förslag. Vidare har frågan om resor med reguljärt flyg till rabatterade priser tagits upp av flera remissinstanser. De frågor som behandlats och motiven för att nu inte föreslå några ändringar skall här redovisas översiktligt.

Flera remissinstanser, bl. a. KK, resegarantinämnden, ARN och resebranschens företrädare, har pekat på att en ny, för semesterresor allt vanligare resform inte omfattas av resegarantilagen. Det gäller *resor med reguljärt flyg till rabatterade priser*. Sådana resor företer för resenärerna stora likheter med de individuella paketresor med ett i förväg uppgjort program som redan omfattas av lagen. Skillnaden är endast att resenären här själv svarar för arrangemangen på uppehållsorten och att reseföretaget endast tillhandahåller transporten. Eftersom försäljare av flygbiljetter till lågpris dessutom i flera fall arrangerar och förmedlar traditionella sällskapsresor för vilka säkerhet ställts kan resenärerna ha svårt att förstå att resegarantilagens skydd inte gäller alla typer av resor. Flera remissinstanser, däribland KK, resegarantinämnden och resebranschens organisationer, har pekat på konsumentproblem i samband med denna typ av resor. Ett flertal resenärer anges ha förlorat stora belopp därför att förskott, som inbetalats till vissa reseföretag utan att färdhandlingar lämnats ut, inte återbetalats vid reseföretagets konkurs.

Frågan har inte berörts av resegarantilagutredningen. Som påpekats av

remissinstanserna har semesterresandet under senare år i viss utsträckning ändrat karaktär. Det ökade utbudet av flygresor till lågpris har inneburit att det reguljära flyget i större utsträckning än tidigare utnyttjas av privatresenärer för semesterresor. Det är visserligen angeläget i sig att utvecklingen följs och att den typ av reseskydd som resegarantilagen är avsedd att ge anpassas till ändrade resformer. En utvidgning av det nuvarande garantisystemet i vad avser den typ av semesterresor med flyg som här har berörts kan emellertid inte genomföras utan problem. Konkurrensskäl torde i så fall tala för att resegaranti borde ställas för alla typer av transporter. Detta skulle innebära en mycket omfattande utvidgning av lagens tillämpningsområde. Effekterna av en sådan utvidgning är som nämnts outredda och synes mycket svåra att överblicka. Därför finns det inte underlag f. n. för att föreslå någon ändring av lagens räckvidd i detta avseende. Om utvecklingen ger anledning därtill får frågan utredas närmare.

Resegaranti skall enligt nuvarande regler ställas för *resor till utomnordiska länder*. Några företrädare för konsumentintressena har förordat en utvidgning till att avse även resor inom Norden. Bl. a. har hänvisats till att resekostnaderna i dessa fall ofta uppgår till belopp av samma storleksordning som gäller för utomnordiska resor. Enligt min uppfattning har dock erfarenheterna från lagens tillämpning inte visat att det förekommit särskilda problem med inomnordiska resor. En utvidgning av tillämpningsområdet är därför inte motiverad. Motsvarande fråga behandlades också i prop. 1972:92 (s. 24). Departementschefen fann dock att tillräckliga skäl inte hade anförts för den föreslagna utvidgningen.

Resegarantilagen omfattar f. n. förutom sällskapsresor i grupp även *individuella resor* som marknadsförs med ett i förväg uppgjort program om priset innefattar förutom resekostnad, även kostnad för övernattnig på annan plats än på färdmedlet. Resegarantilagutredningen har föreslagit att kravet på att övernattnig skall ske på annan plats än på färdmedlet skall slopas. Förslaget har i och för sig lämnats utan erinran under remissbehandlingen. Från resebranschen har emellertid senare framförts att en utvidgning på det sätt som utredningen föreslagit skulle kunna snedvrída konkurrensen främst i vad avser resor med båt mellan Sverige och annat land eftersom garantikravet skulle komma att gälla resor till exempelvis Tyskland men inte till Danmark därför att det är ett inomnordiskt land. Enligt resebranschen visar erfarenheterna från denna typ av resor inte på sådana problem att ett utvidgat garantikrav är motiverat.

Enligt vad jag erfarit innebär nuvarande ordning inga praktiska problem. Jag finner därför vid en samlad bedömning och mot bakgrund av vad som numera framkommit att utredningens förslag inte bör genomföras f. n. Frågan kan naturligtvis prövas på nytt om ändrade förhållanden så kräver.

Enligt nuvarande regler kan säkerhet tas i anspråk när en resa ställts in

och när en resa påbörjats men inte slutförts. Med utgångspunkt i huvudsyftet med lagstiftningen, nämligen att ge ett socialt betingat minimiskydd, har sedan i viss utsträckning överlåtits åt rättstillämpningen att avgöra i vilka konkreta situationer utbetalning ur säkerheterna kan bli aktuell. En utvidgning av skyddet har föreslagits i en riksdagsmotion (1976/77: 122) enligt vilken det bör övervägas om inte ersättning ur garantimedlen bör kunna utgå vid reklamationer i de fall *då ARN har förklarat konsumenten berättigad till ersättning* men en sådan inte kan utgå därför att reseföretaget har inställt sina betalningar eller försatts i konkurs. Utredningen har (betänkandet s. 210) uttalat att, eftersom ARN:s beslut endast utgör en rekommendation till parterna om hur en tvist bör lösas, en regel av detta slag skulle innebära att nämndens beslut i vissa fall skulle kunna genomdrivas tvångsvis. Enligt utredningens mening borde det inte komma i fråga att genomföra en sådan ordning på reseområdet. För egen del anser jag att det saknas anledning att ge just den nu ifrågavarande kategorin av konsumenter företräde framför andra borgenärer i konkursen. Det framstår som omotiverat att i så fall inte låta garantisystemet omfatta också de konsumenter, vilkas fordringsanspråk medgetts av reseföretaget eller fastställts genom domstols dom. En sådan ordning framstår emellertid som alltför vittgående och konsekvenserna därav har inte utretts. Sammanfattningsvis finner jag alltså att en förändring av det ifrågasatta slaget inte är påkallad.

Enligt nuvarande regler utgår ersättning ur resegarantin i sådana fall där betalning erlagts för en resa som blir inställd eller eljest inte kommer till stånd (jfr. 6 § resegarantilagen). Ersättning för ej utnyttjade *tillgodohavanden*, t. ex. *presentkort*, har emellertid inte medgivits. Resegarantilagutredningen har framfört att det i skilda sammanhang från konsumenthåll anförts att säkerheterna borde få tas i anspråk även för ej utnyttjade presentkort. Utredningen avvisade emellertid en sådan utvidgning av garantisystemet eftersom det enligt utredningens uppfattning skulle innebära att resenärerna ges en garanti för betalning av fordringar i allmänhet och även i sådana fall där resor inte har ställts in. ARN har i remissomgången framfört att resegarantinämnden borde få utökade möjligheter att inom det föreslagna garantisystemets ram ge ersättning i vissa ömmande fall, t. ex. för presentkort och tillgodohavanden. I KK:s skrivelse har vidare framförts att det synes rimligt att vissa tillgodohavanden av typ presentkort och s. k. luffarkort borde omfattas av det skydd som resegarantilagen är avsedd att ge. Svenska Resebranschens Förening (SRF), som yttrat sig över KK:s skrivelse, har emellertid hänvisat till att s. k. dubiösa kvitton för obetalda resor ibland dyker upp när arrangören befinner sig i en konkurssituation. Om ersättning ur garantin ges för presentkort och liknande ökar enligt SRF riskerna för att okontrollerbara kort ställs ut.

Enligt min mening talar i och för sig konsumentintresset för att ersättning ur garantin bör kunna medges även för tillgodohavanden avseende resa som inte närmare preciserats i tid och rum. En sådan utvidgning är

emellertid svår att genomföra med de grunder garantisystemet vilar på. Resegarantilagen bygger på förutsättningen att en särskilt beställd resa ställs in, förklaras inte komma till stånd eller avbryts. Det är bl. a. från dessa tidpunkter som ansökningar om utbetalning ur säkerheten kan göras. Vidare skall storleken av de totala anspråken fastställas inom sex månader från denna tidpunkt. Ett presentkort eller annat tillgodohavande är emellertid att betrakta som en mer allmän fordran på reseföretaget. Om en resa ställs in kan det inte med säkerhet slås fast att tillgodohavandet skulle ha utnyttjats för just den resan. Det är också oklart från vilken tidpunkt presentkortsinnehavare skulle kunna göra ansökan om utbetalning ur säkerheten. Något utredningsunderlag finns inte på detta område. Jag finner det mot bakgrund bl. a. härav samt den kritik som framförts inte möjligt att f. n. ändra förutsättningarna för anspråktagande av säkerhet på denna punkt. Om nuvarande ordning skulle medföra stora olägenheter i framtiden får frågan utredas närmare.

Utredningen har (s. 211) tagit upp den situationen att resenären *avbeställt en resa*. Det nuvarande garantisystemet bygger på principen att säkerheten skall få tas i anspråk endast i sådana fall där en resa ställts in eller avbryts. I förarbetena till resegarantilagen (prop. 1972:92 s. 33) anförs att det ligger i sakens natur, att ersättning av garantimedel inte skall utgå, om en resenär avstår från en resa av privata skäl. Detta bör enligt utredningen tolkas så, att om en resenär själv, mer eller mindre frivilligt, bestämmer sig för att avbeställa en resa säkerheten inte får tas i anspråk, inte ens om reseföretaget vid ett senare tillfälle ställer in eller avbryter den resa som tidigare har avbeställts av resenären. Resegarantinämnden har, anförs det vidare, mot denna bakgrund beslutat att resenärer, i sådana fall som nu har berörts, inte kan ges ersättning ur säkerheterna. Utredningen fann inte skäl att föreslå några andra bestämmelser än vad som f. n. gäller.

Resegarantinämnden har i sitt remissyttrande anfört att en person, som utnyttjat en avtalsenlig rätt att avbeställa en resa på grund av exempelvis sjukdom eller dödsfall i familjen, inte bör vara sämre ställd än övriga resenärer, om den kontrakterade resan ställts in innan återbetalning av erlagd reselikvid hunnit ske. ARN har i sitt yttrande anfört att det låg nära till hands att fondmedel finge utnyttjas i motsvarande situation och i andra särskilt ömmande fall.

I sin skrivelse har KK påtalat att en resenär som, på grund av de allmänna resevillkoren eller särskilt erlagd avgift skulle återfått vad han erlagt riskerar att, om reseföretaget inställer betalningarna, bli helt utan ersättning. KK anför bl. a. att en arrangör genom att inte genast återbetala vad resenärerna är berättigade till kan öka sin likviditet samtidigt som riskerna ökar för resenärerna att dessa blir utan ersättning. Problemet har enligt KK i och för sig inte direkt att göra med resegarantilagen. Problemet bör dock åtgärdas på något sätt. Ett sätt att skydda resenärerna – utan åsidosättande av gällande förmånsrättslagstiftning – vore att avbeställ-

ningsskyddet ordnades som ett försäkringsskydd genom avtal med ett försäkringsbolag på liknande sätt som idag sker beträffande reseförsäkringar. Det nuvarande systemet som innebär att avbeställningsskyddet är beroende av arrangörens fortsatta existens borde helt försvinna från branschen.

SRF, som lämnat synpunkter på KK:s skrivelse, anser att saken inte i praktiken utgör något problem och avstyrker ändringar på detta område.

Enligt min mening saknas f. n. tillräckligt underlag för att utvidga lagens tillämpningsområde på så sätt att garantiersättning skulle kunna utgå även då resenären själv avbeställt en resa. En sådan utvidgning innebär en principiell nyhet, eftersom det här är en omständighet på resenärens sida som kan utlösa en ersättningsrätt. Detta kräver ingående överväganden rörande vilka avbeställningsanledningar som skulle medföra rätt till ersättning ur säkerheterna. Vissa gränsdragningsproblem och därmed tillämpningssvårigheter för resegarantinämnden torde inte kunna undvikas. Bevisfrågor m. m. av en art som inte lämpar sig för nämndens handläggning skulle troligen uppstå. En generell rätt till garantiersättning vid avbeställning oavsett orsaken skulle å andra sidan utgöra en alltför långtgående förändring av systemet. I båda fallen föreligger det problemet att rätten till utbetalning ur säkerheten innebär att resenärens anspråk går före borgenärernas i en eventuell konkurs. Jag kan därför inte förorda någon utvidgning av nu diskuterat slag. Emellertid synes KK:s synpunkter på problemet med att avbeställningsskyddet är beroende av att arrangören inte upphör med sin verksamhet genom konkurs e. d. träffande. Det är här f. n. fråga om ett försäkringsliknande arrangemang, som skulle kunna ha ett säkrare värde om det gavs i den formella försäkringens form, så att utbetalningen skedde från tredje man. Efter vad jag har inhämtat kommer förhandlingar mellan konsumentverket och resebranschen om nya s. k. allmänna resevillkor inom kort att inledas. Konsumentverket har mot bakgrund av vad jag nu har redovisat förklarat sig avse att ta upp en diskussion om omläggning av avbeställningsskyddet. Skulle en tillfredsställande lösning inte kunna uppnås på detta sätt, kan frågan naturligtvis övervägas på nytt.

Nuvarande regler för att ta säkerhet i anspråk innebär att garantimedel kan utbetalas oavsett om orsaken till att resan avbrutits eller inställts ligger inom eller utom arrangörens kontroll. Resegarantin kan således tas i anspråk även vid *händelser av force majeure-karaktär*. Mot detta har bl. a. resebranschens företrädare invänt. Ersättning ur säkerheten enligt resegarantilagen bör enligt branschorganen inte gå utöver de ersättningsregler som följer av villkoren i de reseavtal som de flesta reseföretag tillämpar (de allmänna resevillkoren). Undantag finns där för händelse som ligger utanför reseföretagets kontroll. I vart fall bör möjligheten att ta i anspråk säkerhet i dessa fall enligt branschföreträdarna begränsas till situationer där reseföretaget försatts i konkurs eller kan antas vara på obestånd.

Företrädare för konsumentintressena menar emellertid att de nuvarande reglerna för att ta säkerhet i anspråk bör bibehållas även fortsättningsvis.

Utredningen har anfört att det alljämt saknas skäl att frångå grundsat- sen att säkerheterna i princip skall kunna tas i anspråk även då resor avbryts på grund av omständigheter som skulle kunna betraktas som force majeure, när detta framstår som motiverat. Jag delar denna uppfattning. Behovet av skydd kan här vara särskilt starkt uttalat. Det är då angeläget att säkerheterna snabbt kan tas i anspråk för resenärernas uppehälle och hemresa. En begränsning till fall där reseföretaget samtidigt försatts i konkurs eller kan antas vara på obestånd skulle ge ett försämrat konsu- mentskydd. Bl. a. gäller detta i de fall där ett företag visserligen har betalningsförmåga men visar sig ovilligt att självt snabbt reda upp situa- tionen eller saknar förmåga till detta. Det bör liksom hittills ankomma på resegarantinämnden att från fall till fall pröva om situationen är sådan att säkerheten skall tas i anspråk. Jag finner det inte påkallat att – såsom t. ex. ARN förordat – närmare precisera i vilka force majeure-situationer som garantimedel skall kunna tas i anspråk.

KK har i sin skrivelse tagit upp en fråga, som inte behandlats av utredningen, nämligen att oklarhet f. n. skulle råda beträffande tolkningen av resegarantilagen när det gäller s. k. *affärsresor*. Av förarbetena till lagen framgår att skyldighet att ställa säkerhet föreligger oberoende av resans utgångspunkt eller varaktighet, av deltagarantal eller art (nöjes- , affärs- eller studieresa etc.) och av färd sätt (flyg, båt, tåg, buss m. m.). Frågan om de närmare förutsättningarna för att ta säkerhet i anspråk för samtliga dessa typer av resor har inte berörts i förarbetena. KK har vid beräkning av garantiernas storlek med utgångspunkt i förarbetsuttalandena fastställt garanti för alla typer av resor, som är att betrakta som sällskapsresor i lagens mening. Resegarantinämnden har emellertid vid tillämpning av la- gen i fråga om rätten till ersättning i ett ärende konstaterat att det inte var motiverat att ta garantin i anspråk eftersom resan ingått som ett led i en affärsrörelse. Enligt vad jag inhämtat har i övrigt den för resegarantinämnden avgörande faktorn varit om resan har betalats av en fysisk eller en juridisk person. I det senare fallet medges enligt praxis ingen garantier- sättning, därför att lagstiftningen syftar till ett ekonomiskt skydd för rese- nären, alltså den som företar resan. SRF, som kommenterat KK:s skrivel- se, anser att s. k. affärsresor klart faller utanför resegarantilagen medan den gäller för nöjesresor.

Enligt min mening skulle man i och för sig kunna tänka sig att ett visst skyddsbehov föreligger när det gäller småföretagare som verkar i form av juridisk person. Ett försök att låta sådana personer omfattas av lagen skulle emellertid ge upphov till gränsdragningsproblem. Att lösa dessa i lagtext låter sig knappast göra. De skälighetsbedömningar som skulle bli följden, skulle försvåra arbetet för resegarantinämnden, vars uppgift är att snabbt meddela utanordningsbeslut i fråga om ställda säkerheter. Resega-

rantinämndens praxis att inte medge ersättning ur säkerheterna då resan betalats av en juridisk person synes mot denna bakgrund välmotiverad. Sammanfattningsvis anser jag att tillräckliga skäl inte har framförts för att genomföra någon förändring. Detta innebär att också framdeles säkerhet kan komma att fastställas för sådana resor som sedan sker i form av affärsresor, för vilka ersättning inte ges ur garantin. Eftersom omfattningen av sådana resor svårligen kan bedömas i förväg, kan det, från konsument synpunkt, vara motiverat med en sådan ordning. Skulle speciella omständigheter föreligga, har KK vissa möjligheter att ta hänsyn till dessa vid fastställande av säkerheten.

Slutligen har av vissa remissinstanser invänts att den tidsrymd på f. n. sex månader inom vilken man skall göra *ansökan om att få ta säkerhet i anspråk* är för lång. Kritiken motiveras med att resegarantinämnden så snabbt som möjligt bör få en uppfattning om vilka totala krav på utbetalning ur en säkerhet som kan komma i fråga. Utbetalning ur en säkerhet kan behöva göras skyndsamt för att ersätta andra företags utlägg för exempelvis hotellkostnader. Först när full klarhet råder om de totala kraven kan nämnden bedöma om den ställda säkerheten räcker eller om någon form av kvotering måste tillgripas.

Det har hittills inte i de fall där kraven slutligt reglerats av resegarantinämnden inträffat att den ställda säkerheten varit mindre än de sammanlagda kraven på utbetalning ur säkerheterna. Tvärtom har i flertalet fall den ställda säkerheten varit betydligt större än vad som totalt betalats ut. Riskerna för att vissa omedelbara utbetalningar ur en säkerhet skall försätta andra med likvärdiga anspråk i ett sämre läge måste bedömas som små. Mot bakgrund härav och då resenärernas intressen av att ha en rimlig tid på sig för att kunna göra sin rätt gällande inte bör försämrats anser jag det inte motiverat att föreslå någon ändring på denna punkt.

4 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom finansdepartementet upprättats ett förslag till

lag om ändring i resegarantilagen (1972: 204).

Förslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*¹.

¹ Bilagan har uteslutits här. Frånsett att andra meningens i 15 § andra stycket utgått är förslaget likalydande med det som är fogat till propositionen.

5 Specialmotivering

Allmänt hänvisas till förarbetena till nu gällande ordning, prop. 1972: 92, NU 30, rskr 193, och till den tidigare lagen, prop. 1967: 106, 3LU 42, rskr 295. I den mån en förändring e. d. åsyftas anmärks detta särskilt i det följande.

1 §

Den som yrkesmässigt anordnar sällskapsresa till något annat land än Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige skall, innan han marknadsför resan, ställa säkerhet hos kommerskollegium. Också den som yrkesmässigt tillhandahåller eller på annat sätt förmedlar av annan anordnad resa av sådant slag skall ställa säkerhet hos kollegiet. Skyldigheten att ställa säkerhet gäller oavsett om resan utgår från Sverige eller från ett annat land.

Paragrafen motsvarar i sak 1 § i den nu gällande lagen, dock med den ändringen att kravet på säkerhet endast gäller den som *yrkesmässigt* anordnar en sällskapsresa eller som *yrkesmässigt* tillhandahåller eller på annat sätt förmedlar en av annan anordnad sällskapsresa. Uttrycket "eljest i förvärvssyfte" har därvid utgått, vilket behandlats i den allmänna motiveringen (3.2).

Också i 1967 års lag föreskrevs att den som *anordnar* sällskapsresa skulle ställa säkerhet. I prop. 1967: 106 (s. 31) uttalade departementschefen att i uttrycket *anordna* fick inläggas varje föranstaltande, som direkt tar sikte på att genomföra och avsluta en sällskapsresa, t. ex. slutande av avtal med transportföretag och hotell samt marknadsföring av resan. Även själva genomförandet och fullföljandet fick räknas till anordnandet.

I förarbetena till den nu gällande lagen (prop. 1972: 92 s. 31) framhålls det i specialmotiveringen till 1 § att det i 1967 års lag inte fanns klart angivet vid vilken tidpunkt säkerheten skall ställas.

På denna punkt hade resegarantiutredningen, vars betänkande (Ds H 1972: 1) Ny resegarantilag låg till grund för 1972 års lag, anfört (s. 171 f.) att en researrangör enligt den då gällande lagen uppenbarligen hade att ställa säkerhet innan han påbörjar ett anordnande av en sällskapsresa i den mening som sades i förarbetena. Utredningen nämnde att KK upplyst, att frågan om när säkerhet skall vara ställd ibland inte stått klar för alla sällskapsresearrangörer. KK hade för den skull framhållit, att det syntes önskvärt att genom så klara och preciserade regler som möjligt ange, när säkerheten senast skall vara ställd. Utredningen anförde vidare att det från konsumentens synpunkt inte är nödvändigt att säkerheten är ställd redan när sällskapsreseverksamheten påbörjas t. ex. genom att researrangören sluter avtal med transportföretag och hotell. Avgörande bör i stället vara den tidpunkt, när sådan skada som säkerheten kan tas i anspråk för tidigast kan uppkomma. Denna tidpunkt sammanfaller med den då betalning för

resan tidigast kan komma att erläggas, uttalade utredningen och tillade att detta inträffar så snart en resa börjar marknadsföras. För att närmare bestämma den tidpunkt, när säkerheten senast skall vara ställd, föreslog utredningen att det i lagtexten angavs, att den som anordnar sällskapsresa skall ställa säkerhet hos KK före marknadsförandet.

Efter en redogörelse för vad utredningen anfört i denna del sägs i prop. 1972:92 att utredningen föreslagit att det i lagtexten anges att den som anordnar sällskapsresa skall ställa säkerhet hos KK och att, i enlighet med vad utredningen sålunda föreslagit, det i 1 § nu gällande lag föreskrivs att säkerhet skall ställas före marknadsförandet av sällskapsresan.

Syftet med lagändringen år 1972 måste sägas ha varit att för de flesta fall senarelägga tidpunkten då en *anordnare* skall vara skyldig att ställa säkerhet, jämfört med vad som kunde anses gälla enligt 1967 års lag.

Med hänsyn till uppbyggnaden av 1 § *andra stycket* i den nu gällande lagen, som inleds med orden "Detsamma gäller", kan möjligen tvekan uppstå huruvida nu gällande skyldighet att ställa säkerhet för den som försäljer, utbjuder eller eljest förmedlar en sällskapsresa, alltså *agenten*, också är knuten till begreppet "innan resan marknadsförs". Den redovisade bakgrunden till att uttrycket infördes i 1 § första stycket torde emellertid klargöra att i stället avsetts *anordnaren*. Andra stycket får därmed uppfattas självständigt reglera i vilka situationer och därmed vid vilken tidpunkt skyldigheten inträder för en *reseagent* att ställa säkerhet. Att en agent skulle marknadsföra en resa utan att samtidigt t. ex. saluhålla eller på annat sätt tillhandahålla den är enligt min mening knappast ett fall som behöver täckas in av kravet på säkerhet. Mot denna bakgrund har i 1 § gjorts förtydligande på denna punkt. Därvid klarläggs att skyldigheten för en agent att ha ställt säkerhet föreligger när han tillhandahåller eller på annat sätt förmedlar en resa. Skyldigheten är således inte kopplad till tidpunkten för marknadsföringen, såsom är fallet beträffande anordnarna.

I nutida lagspråk brukas inte gärna begreppen försälja respektive saluhålla när det gäller tjänster. Dessa begrepp har en naturligare anknytning till varor. Vanligare torde vara att använda termen *tillhandahålla* i fråga om tjänster. Så har skett i paragrafens föreslagna lydelse. Någon ändring i sak är inte avsedd. Begreppet tillhandahålla täcker, bortsett från att det inte är ett krav att prestationen är prissatt, motsvarande situation som begreppen försälja och saluhålla. Ordet utbjuda, som finns i 1 § andra stycket nuvarande lag, har utgått. Delvis täcks nämligen den situationen av uttrycket tillhandahålla eller på annat sätt förmedla. I övrigt torde ordet utbjuda få anses ha innebörden att man på något sätt bekantgör sitt erbjudande för presumtiva köpare. Därmed har uttryckssättet utbjuda närmast en innebörd motsvarande den som termen marknadsför mot bakgrund av det förut sagda får ges i resegarantilagen. Av skäl som jag redovisat tidigare ter det i sig inte påkallat att täcka in den situationen när det gäller agenter.

I § har i den föreslagna lydelsen genomgått en redaktionell förändring genom att de nuvarande bägge styckena arbetats samman till ett, i enlighet med vad resegarantilagutredningen förordat.

I nuvarande 1 § andra stycket talas om "inom eller utom riket" anordnad sällskapsresa. I 1967 års lag avsåg skyldigheten att ställa agentsäkerhet endast utom riket anordnad sällskapsresa. Resegarantiutredningen föreslog därefter att en agent alltid skulle vara skyldig att ställa säkerhet för sällskapsresor, som han erbjuder resenärerna, oavsett om resorna anordnas i Sverige eller utomlands. I prop. 1972:92 (s. 25) biträdde departementschefen på anförda skäl utredningens förslag i denna del. Utvidgningen beträffande skyldigheten att ställa säkerhet kom till uttryck i lagtexten på det sätt som nyss angetts. I den nu föreslagna lagtexten har orden "inom eller utom riket anordnad sällskapsresa" fått utgå. Någon ändring i sak jämfört med vad som gäller f. n. medför detta inte. I syfte att tydligare skilja mellan vad som gäller för anordnare respektive agenter (förmedlare) har vidare gjorts ett tillägg i agentfallet. Därvid anges att förmedlingen avser *en av annan anordnad resa*. Liksom f. n. gäller att varje transaktion får bedömas för sig. Om en anordnare i visst fall uppträder som agent bedöms han i den situationen som agent. Det motsvarande gäller om en agent i visst fall anordnar en resa. I det fallet hänförs han alltså till kategorin anordnare.

I övrigt har endast gjorts redaktionella ändringar av språklig natur.

5 §

Kommerskollegium får ålägga en näringsidkare att lämna de uppgifter om sin rörelse, som är nödvändiga för prövning av frågan om säkerhet. Om den uppgiftsskyldige inte lämnar de begärda uppgifterna, får kollegiet vid vite förelägga honom att fullgöra sin skyldighet.

Lydelsen av *första mening* har ändrats i förhållande till nuläget. Innebörden av detta har delvis behandlats i den allmänna motiveringen (3.3).

I den nya lydelsen talas om *näringsidkare* i stället för som f. n. företagare. Det senare uttrycket används inte i nyare lagstiftning, där i stället begreppet näringsidkare är vanligt förekommande. Termen näringsidkare har här samma innebörd som enligt marknadsföringslagen (1975:1418, prop. 1970:57 s. 90). Begreppet omfattar var och en som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art. Här täcks in såväl fysiska som juridiska personer, liksom statliga och kommunala organ i den mån de driver näring. Något krav på vinstsyfte finns inte. Genom den av mig föreslagna (3.2) begränsningen av skyldigheten att ställa säkerhet till att avse endast yrkesmässig verksamhet är det möjligt att använda näringsidkarbegreppet i resegarantilagen.

Lagens målgrupp är enligt 1 § lagförslaget sådana näringsidkare som anordnar, tillhandahåller eller på annat sätt förmedlar sällskapsresor av

visst slag. I den delen råder kongruens mellan uttrycket "yrkesmässigt anordna" etc. i 1 § och begreppet "näringsidkare" i första meningen förevarande paragraf. Första meningen är emellertid avsedd att, i fråga om just uppgiftsskyldighet, ge en något vidare ram än enligt utredningsförslaget. Detta innebar att endast den som är skyldig att ställa säkerhet var uppgiftsskyldig. Emellertid kan KK i det enskilda fallet behöva uppgifter just för att kunna fastställa huruvida skyldighet att ställa säkerhet föreligger eller ej. Om vederbörande är näringsidkare, kan kollegiet med stöd av förevarande paragraf skapa skyldighet för denne att lämna de uppgifter som erfordras. Givetvis gäller att KK skall ha fog för att begära in uppgifterna. Det bör alltså finnas grundad anledning att misstänka att vederbörande bedriver eller kan komma att bedriva verksamhet i strid mot resegarantilagen. Det nu anförda förankras i första meningen genom uttrycket "för prövning av frågan om säkerhet".

Ändringarna i paragrafens *andra mening* är endast av språklig art.

14 §

Till böter eller fängelse i högst ett år skall den dömas som uppsåtligen

1. anordnar en sällskapsresa utan att, innan han marknadsför resan, ha ställt säkerhet som krävs enligt denna lag eller

2. tillhandahåller eller på annat sätt förmedlar en sällskapsresa utan att ha ställt sådan säkerhet.

Till böter skall den dömas som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. lämnar oriktig uppgift vid fullgörande av uppgiftsskyldighet som ålagts honom med stöd av 5 § eller

2. underlåter att fullgöra sådan uppgiftsskyldighet.

För en gärning som avses i andra stycket 1 skall inte någon dömas till ansvar, om gärningen är belagd med straff i brottsbalken. Inte heller skall någon dömas till ansvar för en gärning som avses i andra stycket 2 i den mån gärningen omfattas av ett vitesföreläggande enligt 5 §.

Allmänt åtal för brott mot denna lag får väckas endast efter medgivande av kommerskollegiet.

Paragrafens *första stycke* motsvarar första och andra stycket i den nu gällande lagen. Bestämmelsen har arbetats om och anpassats till den nya utformningen av 1 §.

I den nu gällande bestämmelsen sägs inte uttryckligen om det för straffbarhet krävs att gärningen begåtts uppsåtligen eller om även oaktsamt handlande kan straffas. I paragrafens tredje stycke, som avser lämnande av oriktig uppgift, finns däremot ett klart uttalande på denna punkt. Då sistnämnda bestämmelse infördes år 1972 föranledde detta inte något uttalande beträffande de subjektiva rekvisiten i paragrafens två tidigare stycken. Dessa överfördes, såvitt rör den nu aktuella frågan, oförändrade från 1967 års lag. I brottsbalken finns en regel av innebörd att i balken beskriven gärning skall, om ej annat sägs, anses som brott endast då den begås uppsåtligen. För specialstraffrättens del finns inte någon motsvarande generell regel. I förtydligande syfte har i den nu föreslagna straffbestäm-

melsen uttryckligen angetts vad som torde ha varit avsikten redan i 1967 års lag, nämligen att det för straffbarhet krävs att gärningen begåtts uppsåtligt.

I första punkten talas om den som inte "ställt säkerhet som krävs enligt denna lag". Med det nya uttrycket avses inte någon förändring jämfört med vad som gäller f. n. Har KK exempelvis i visst fall beslutat att efterge kravet på säkerhet kan således, liksom idag, straff inte komma ifråga, eftersom KK:s beslut suspenderat lagens krav.

I första stycket i dess nu gällande lydelse talas om den som anordnar sällskapsresa, "för vilken resa han ej före marknadsförandet" ställt säkerhet. För att tydliggöra att marknadsföring som annan än anordnaren står för inte kan skapa straffansvar används i den föreslagna lydelsen uttrycket "innan han marknadsför resan".

Med orden "sådan säkerhet" i andra punkten åsyftas, på samma sätt som i första punkten, säkerhet som krävs enligt lagen.

Övriga nya uttryck har kommenterats i specialmotiveringen till 1 §.

Underlåtenhet att fullgöra uppgiftsskyldighet som följer av 5 § har kriminaliserats i *andra stycket* andra punkten. Ändringen har, liksom bestämmelsen i *tredje stycket* om förhållandet mellan straff och vite, behandlats i den allmänna motiveringen (3.3).

Bestämmelsen i *fjärde stycket* om att allmänt åtal endast får väckas efter medgivande av KK har också behandlats i den allmänna motiveringen (3.3).

Straffbestämmelsernas tillämplighet på gärningar som begåtts före den nya lagens ikraftträdande behandlas under rubriken *Ikraftträdande m. m.*

I övrigt har tredje stycket i paragrafens nuvarande lydelse utan ändring i sak överfört till andra och tredje stycket i den föreslagna lydelsen.

15 §

Kommerskollegiets beslut enligt 5 § får inte överklagas. Andra beslut av kollegiet enligt denna lag får överklagas hos regeringen genom besvär.

Kommerskollegiet får förordna att ett beslut om säkerhet skall gälla omedelbart. Har beslutet om säkerhet överklagats, får regeringen bestämma att ett sådant förordnande tills vidare inte skall gälla.

Resegarantinämndens beslut får inte överklagas.

Har en säkerhet tagits i anspråk för betalning som bort utgå ur en annan säkerhet, får resegarantinämnden ta upp ärendet till ny prövning.

I *första stycket* anges vilka av KK:s beslut som får överklagas. Enligt styckets nu gällande lydelse får annat beslut än om vitesföreläggande överklagas. I 5 § andra stycket i den nu gällande lagen anges som förutsättning för ett vitesföreläggande att anmaning att lämna uppgift enligt första stycket inte efterkoms. Det skulle kunna hävdas att besvärbestämmelsens nuvarande utformning medför att ett beslut att anmana någon att lämna uppgift till KK kan överklagas. En sådan tolkning rimmar emellertid illa

med förbudet mot att överklaga beslut om vitesföreläggande. Kan det senare inte överklagas bör inte heller ett beslut att ålägga någon att lämna uppgift kunna överklagas. Detta har klarlagts i den föreslagna lydelsen genom att det angetts att beslut enligt 5 § inte får överklagas. I övrigt har besvärshandläggningen moderniserats i terminologiskt hänseende.

Bestämmelsen i *andra stycket*, som är ny, har behandlats i den allmänna motiveringen (3.4).

I *tredje* och *fjärde stycket* har endast gjorts ändringar av språklig art.

Ikraftträdande m. m.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 1986.

Något behov av övergångsbestämmelser föreligger inte. Beträffande straffbestämmelsernas tillämplighet på gärningar som begåtts före ikraftträdandet bör emellertid följande anföras.

Som framgått av den allmänna motiveringen (3.2) har skyldigheten att ställa säkerhet enligt den nya lagen begränsats till att avse den som yrkesmässigt anordnar, tillhandahåller eller på annat sätt förmedlar sällskapsresa. Enligt den nuvarande bestämmelsen omfattas även den som "eljest i förvärvssyfte" anordnar eller förmedlar sällskapsresa. Den begränsning som här har föreslagits medför en motsvarande inskränkning av det straffbara området. Härigenom kan frågan uppkomma, huruvida den som i strid mot lagens nuvarande avfattning "eljest i förvärvssyfte" anordnat eller förmedlat sällskapsresa skall kunna straffas för detta även efter den nya lagens ikraftträdande. Frågan får sin lösning genom stadgandet i 5 § andra stycket lagen (1964:163) om införande av brottsbalken. Stadgandet har följande lydelse: "Straff skall bestämmas efter den lag som gällde när gärningen företogs. Gäller annan lag när dom meddelas, skall den lagen tillämpas, om den leder till frihet från straff eller till lindrigare straff; vad nu är sagt skall dock ej gälla, när fråga är om gärning som under viss tid varit straffbelagd på grund av då rådande särskilda förhållanden". Detta stadgande har fått en generell avfattning och har avsetts bli direkt tillämpligt även i andra fall än dem som aktualiserades av brottsbalkens ikraftträdande. Undantaget för gärning som under viss tid varit straffbelagd på grund av då rådande särskilda förhållanden är uppenbarligen inte tillämpligt på den nu föreslagna lagändringen. Denna omfattas däremot av huvudregeln i stadgandets andra mening. Eftersom den nya lagen kan leda till frihet från straff skall alltså denna tillämpas då någon döms för en gärning som han begått medan den äldre lagen gällde. Det torde vara obehövt att särskilt nämna detta i en övergångsbestämmelse till den nya lagen.

Att den nya straffbestämmelsen om underlåtenhet att fullgöra uppgiftsskyldighet inte kan tillämpas mot den som före den nya lagens ikraftträdande underlåtit att fullgöra uppgiftsskyldighet följer av den allmänna straffrättsliga principen att en straffbestämmelse inte får ges tillbakaverkande kraft. Denna princip har kommit till uttryck i 5 § första stycket i den nyss nämnda lagen om införande av brottsbalken.

6 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslaget till lag om ändring i resegarantilagen (1972: 204).

7 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Sammanfattning av resegarantilagutredningens betänkande

Lagen (1967: 203) om ställande av säkerhet vid sällskapsresa till utlandet trädde i kraft den 1 juli 1967. Denna lag ersattes den 1 juli 1972 av den nu gällande resegarantilagen (1972: 204).

Tillkomsten av resegarantilagstiftningen år 1967 skall ses mot bakgrund främst av de missförhållanden som rådde inom sällskapsresebranschen under 1960-talet då branschen kraftigt växte. Därvid förekom s. k. skandalresor. Under slutet av 1960-talet och i början av 1970-talet försattes flera reseföretag i konkurs och tvingades att upphöra med sin verksamhet. Även under senare delen av 1970-talet försattes flera företag i konkurs.

Resegarantilagstiftningen syftar till att ge resenärerna ett socialt betingat minimiskydd. I huvudsak innebär lagen att den som yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte anordnar eller förmedlar sällskapsresor till utomnordiska länder skall ställa en säkerhet hos kommerskollegium. Säkerheten får tas i anspråk bl. a. för återbetalning av erlagda medel om en resa inställs samt för uppehälle, återresa och skäligen ersättning för förlorade förmåner om en resa avbryts. Om inte kollegiet medger annat skall säkerheten bestå av en av bank eller försäkringsbolag utfärdad betalningsutfästelse som fullgörs vid anfordran. Säkerhetens belopp bestäms med hänsyn till reseverksamhetens art och omfattning. Den som anordnar sällskapsresor eller förmedlar sådana resor som har anordnats utomlands skall ställa en säkerhet om minst 200 000 kr. Den som förmedlar resor som har anordnats inom landet skall ställa en säkerhet om minst 50 000 kr. En särskild nämnd, resegarantinämnden, prövar frågan om säkerheterna skall få tas i anspråk.

Det nuvarande garantisystemet har kritiserats på bl. a. följande punkter:

- researrangörerna har särskilt under senare år fått ställa allt större säkerheter som inte står i en rimlig proportion till de risker som föreligger för resenärerna.

- kravet på säkerheter har i allmänhet fört med sig en ökad kapitalbindning för reseföretagen och därmed också ökade kostnader som ytterst drabbar resenärerna.

- garantisystemet har särskilt under senare år kommit att medföra en alltmer betungande administration för såväl kommerskollegium som reseföretagen.

- garantisystemet har en konkurrenssnedvridande effekt genom att de större reseföretagen relativt sett i allmänhet har lägre kostnader för säkerheterna än de mindre företagen.

Resegarantilagutredningen har enligt sina direktiv haft i uppdrag i första hand att försöka finna en konstruktion för resegarantier som inte har det

nuvarande systemets olägenheter. Enligt direktiven är en av utgångspunkterna att resenärerna skall garanteras ett minimiskydd genom lagstiftning av samma principiella innebörd som den nuvarande. Systemet bör vidare, enligt direktiven, ge resenärerna ett erforderligt skydd och samtidigt medföra att varje reseföretag har en rimlig grad av eget ansvar.

Enligt den nuvarande resegarantilagen skall säkerheten gälla det belopp som kommerskollegium bestämmer med hänsyn till reseverksamhetens art och omfattning. Av förarbetena till lagen framgår att säkerheten för varje reseföretag i princip bör gälla för ett belopp som vid varje tillfälle motsvarar företagets ekonomiska åtaganden gentemot resenärerna.

Det sammanlagda beloppet av reseföretagens säkerheter är 1968 uppgick till 35 milj. kr., avseende 114 företag. I maj 1979 uppgick det sammanlagda beloppet till 247 milj. kr., avseende 383 företag.

Reseföretagen kan indelas i researrangörer, dvs. anordnare av sällskapsresor, och reseagenter, dvs. förmedlare av sällskapsresor. Det sammanlagda beloppet av arrangörernas säkerheter uppgick i maj 1978 till 200 milj. kr., avseende 185 arrangörer. Ungefär en tredjedel av arrangörerna ställde en säkerhet som understeg 200 000 kr. Lika många arrangörer ställde en säkerhet om 200 000 kr. respektive över 200 000 kr. Endast fem arrangörer ställde en säkerhet som översteg 10 milj. kr. Den största säkerheten uppgick till drygt 45 milj. kr.

Det sammanlagda beloppet av reseagenternas säkerheter uppgick i maj 1978 till 8 milj. kr., avseende 134 agenter. Flertalet av dessa säkerheter uppgick till 50 000 kr.

Under perioden den 1 juli 1967—den 30 juni 1980 inställde 20 reseföretag sina betalningar och föranledde utbetalningar ur säkerheterna. Det sammanlagda utbetalda beloppet uppgick till drygt 2,4 milj. kr. Under delperioden den 1 juli 1967—den 30 juni 1972 betalades ut 1,4 milj. kr. eller i genomsnitt 280 000 kr. per år. Under delperioden den 1 juli 1972—den 30 juni 1977 betalades ut 932 000 kr. eller i genomsnitt 186 000 kr. per år. Under delperioden den 1 juli 1977—den 30 juni 1980 betalades ut endast 57 000 kr. eller i genomsnitt 19 000 kr. per år. I samtliga fall var säkerheterna tillräckliga för att ge resenärerna det skydd som de var berättigade till enligt resegarantilagstiftningen. Antalet resenärer som erhöll ersättning under perioden 1967—1972 var mer än dubbelt så stort som under perioden 1972—1980. Av det totalt utbetalda beloppet avsåg huvuddelen (92%) återbetalning av erlagda förskott med anledning av inställda resor. Återstoden (8%) avsåg kostnader med anledning av att resor hade avbrutits utomlands. Endast en mindre del (knappt 1%) av det utbetalda beloppet avsåg kostnader för hemtransporter från utlandet.

De säkerheter som reseföretagen har fått ställa hos kommerskollegium har hittills alltid utgjorts av betalningsutfästelser utfärdade av svenska banker och försäkringsbolag. I allmänhet har dessa kreditinstitut begärt en premie om 0,5—2% per år av garantibeloppet. Dessutom har företagen hos

kreditinstituten ofta fått binda eget kapital, exempelvis banktillgodohavanden, eller fått ställa företagsinteckningar eller borgensförbindelser som säkerhet för hela eller viss del av beloppet.

Reseföretagens kostnader för säkerheterna utgörs i huvudsak av bokföringsmässiga kostnader, exempelvis bankavgifter och försäkringspremier, och s. k. alternativkostnader. De bokföringsmässiga kostnaderna torde i nuvarande penningvärde i allmänhet understiga 5 kr. per resenär vid en resekostnad om ca 1 300 kr. Alternativkostnader kan uppkomma om företagen tvingas att binda eget kapital eller om företagen får försämrade möjligheter till rörelsekrediter. Storleken av alternativkostnaderna är ytterst beroende av det enskilda företagets ekonomiska och finansiella situation. Enligt utredningens bedömning kan researrangörernas totala kostnader för säkerheterna grovt uppskattat antas i de flesta fall ligga i storleksordningen 5–25 kr. per resenär. Sannolikt har de mindre och medelstora företagen relativt sett i allmänhet högre totala kostnader än de större företagen.

Genom kapitalbindningen får garantisystemet antas ha i viss utsträckning utgjort ett etableringshinder. Vidare kan systemet ha haft viss snedvridande effekt på konkurrensförhållandena genom att de större företagen i allmänhet har haft förhållandevis lättare att uppfylla kravet på eget kapital eller motsvarande.

Det helt övervägande antalet sällskapsresor företas med charterflyg. Under de senaste decennierna har det årliga antalet resenärer med charterflyg ökat nästan varje år. Under år 1979 minskade dock antalet resenärer med drygt 7% jämfört med år 1978. Antalet charterflygresenärer under år 1979 uppgick till 1 157 000. Det totala antalet resenärer under år 1979 kan uppskattas till 1 600 000, varav 1 400 000 färdades med flyg. Minskningen av antalet charterflygresenärer under år 1980 kan uppskattas till 20–25%.

Antalet reseföretag har ökat starkt under senare år. Sälunda var såväl antalet researrangörer som antalet reseagenter under år 1979 (383) drygt dubbelt så stort som under år 1974. Ett tiotal av arrangörerna svarade år 1979 tillsammans för uppskattningsvis 90% av det totala antalet charterflygresenärer. De flesta av de större arrangörerna hade anknytning till charterflygbolag genom att ingå i samma koncern.

Enligt utredningens uppfattning har förhållandevis stabila förhållanden rått inom sällskapsresebranschen under senare år, trots att branschen har berörts av omfattande störningar och att den allmänna utvecklingen inom branschen i vissa avseenden har varit negativ. Under senare år har också säkerheterna i en allt mindre grad behövt tas i anspråk. Kravet på säkerheter torde ha haft en viss betydelse för stabiliseringen genom sin sanerande inverkan på branschen. Även andra faktorer kan ha bidragit till de förbättrade förhållandena för resenärerna, exempelvis de förändrade kreditförhållandena inom branschen och de konsumentpolitiska åtgärderna i övrigt inom sällskapsreseområdet.

Det bör alltså enligt utredningens mening kunna konstateras att resenärernas behov av ett så omfattande skydd som den nuvarande resegarantilagen innebär under senare år har blivit allt mindre uttalat.

Utredningens bedömning är att det finns rätt stor grad av sannolikhet för att det nuvarande behovet av skydd genom en särskild resegarantilagstiftning i huvudsak kommer att vara oförändrat under den överblickbara framtiden. Det bör därför kunna antas att säkerheterna liksom hittills i allmänhet kommer att behöva tas i anspråk endast i en tämligen begränsad omfattning och i huvudsak för att möjliggöra återbetalning av erlagda förskott. Bl. a. mot denna bakgrund anser utredningen att de säkerheter som f. n. krävs totalt sett täcker högst osannolika risksituationer. Därför bör det finnas ett utrymme för att utforma ett garantisystem med allmänt sett lägre krav på säkerheter.

Utredningen föreslår att den som anordnar eller förmedlar sällskapsresor till utomnordiska länder även i fortsättningen skall ställa en säkerhet hos kommerskollegium. Kravet på säkerhet bör gälla endast den som yrkesmässigt anordnar eller förmedlar sällskapsresor. Vidare bör syftet med garantisystemet även i fortsättningen vara att ge resenärerna ett socialt betingat minimiskydd. Säkerheterna bör alltså få tas i anspråk i huvudsak endast för återbetalning av erlagda medel om en resa inställs samt för uppehälle och hemresa om en resa avbryts utomlands. Avsikten med systemet är således inte att garantera resenärerna ersättning i alla de avseenden som ett reseföretag inte kan fullgöra sina åtaganden. Inte heller är avsikten att garantera ersättning åt andra än resenärerna, exempelvis åt flyg- eller hotellföretag. Detta är också vad som redan gäller. Frågan om säkerheterna bör få tas i anspråk bör även i fortsättningen prövas av resegarantinämnden.

Förslaget innebär att de nuvarande säkerheterna, vilka är individuella, skall kompletteras med en statlig resegaranti som skall finansieras av reseföretagen genom att dessa erlägger avgifter till kommerskollegium för att därigenom bygga upp en särskild resegarantifond.

Vid bestämmandet av säkerheternas storlek bör enligt resegarantilag-utredningens förslag sammanfattningsvis beaktas följande:

- resenärerna skall ges det skydd som numera kan bedömas som erforderligt.
- garantisystemet bör, mot bakgrund av vunna erfarenheter och den riskbedömning som synes berättigad inför framtiden, rimligtvis inte utformas på ett sådant sätt att det fullt ut täcker också klart osannolika risker som resenärerna löper.
- vid en samlad avvägning bör därför de typer av risker som bedöms ha en mycket lag frekvens lämnas utan ett fullständigt skydd.

En principiell utgångspunkt bör enligt utredningens förslag vara att storleken av den säkerhet, som varje reseföretag skall ställa, anpassas så

att säkerheten normalt i sig kan antas vara tillräcklig för att ge resenärerna det avsedda skyddet. Med en sådan utformning torde det kunna antas att företagen, liksom hittills, i allmänhet kommer att iaktta en viss försiktighet genom vetskapen om att de själva får stå för de ekonomiska konsekvenserna om något inträffar som gör att resenärerna måste ges ett skydd med stöd av garantisystemet. Vidare kan därigenom det nuvarande systemets sanerande och preventiva effekter bibehållas.

Enligt förslaget skall säkerheternas storlek även i fortsättningen bestämmas av kommerskollegium. För researrangörer och för sådana reseagenter som förmedlar utom landet anordnade sällskapsresor skall säkerheten bestämmas i princip på så sätt att till ett särskilt fastställt minimibelopp läggs ett tilläggsbelopp som beräknas med hänsyn till det uppskattade genomsnittliga antalet resenärer per månad. För sådana reseagenter som förmedlar inom landet anordnade resor skall säkerheten bestämmas till ett belopp som är lika stort för alla agenter. Liksom f. n. skall kommerskollegium under vissa förutsättningar kunna medge erforderliga lättnader i kravet på säkerhet.

Utredningen föreslår att säkerheterna för researrangörerna och sådana reseagenter som förmedlar utom landet anordnade resor skall bestämmas till ett belopp om 100 000 kr. jämte ett tillägg om 50 000 kr. för varje fullt 200-tal resenärer per månad. I allmänhet torde de föreslagna säkerheterna därigenom komma att ligga i storleksordningen 15–40% av de nuvarande säkerheterna. Flertalet researrangörer kommer genom det föreslagna systemet att få ställa en säkerhet som ligger i storleksordningen 100 000–150 000 kr. För sådana reseagenter som förmedlar inom landet anordnade resor skall säkerheten bestämmas till ett belopp om 25 000 kr., dvs. vad som i allmänhet motsvarar 50% av den nuvarande säkerheten. Det totala beloppet av reseföretagens säkerheter kommer sannolikt att minska från f. n. 250 milj. kr. till 50–75 milj. kr.

Enligt förslaget skall staten, i ett sådant fall där den säkerhet som ett reseföretag har ställt visar sig otillräcklig för att ge resenärerna det avsedda skyddet, intill ett visst bestämt belopp svara för utbetalningarna till resenärerna. För dessa utbetalningar skall i första hand medel tas ur resegarantifonden. Om det i ett undantagsfall skulle visa sig att fondmedlen inte räcker till får staten förskottera medel. Återbetalning till staten av dessa medel, jämte ränta, skall göras så snart som medel finns tillgängliga i fonden på grund av företagets avgiftsinbetalningar. Ett företag är vidare enligt förslaget skyldigt att till fonden betala tillbaka medel som för företagets räkning har betalats ut till resenärerna med anledning av att företagets säkerhet har varit otillräcklig.

Den föreslagna statliga resegarantin, som skall utgöra ett kompletterande skydd avsett för mer ovanliga situationer, skall uppgå till samma belopp som varje enskild säkerhet. En säkerhet om exempelvis 100 000 kr. skall sålunda kompletteras med en statlig resegaranti om 100 000 kr. Det sam-

manlagda beloppet, i exemplet 200 000 kr., utgör vad som står till resenärernas förfogande om något inträffar. Utredningen bedömer det som i mycket hög grad osannolikt att beloppet inte skulle komma att räcka till annat än i mycket sällsynta situationer. Garantin skall, som nyss nämndes, finansieras av reseföretagen som genom avgifter bygger upp en resegarantifond. Fonden bör, såvitt nu kan bedömas, byggas upp till en nivå om ca 2 milj. kr. När fonden har uppnått denna storleksordning bör alltså avgiftsinsamlingen avbrytas. Skulle i en mycket osannolik situation fonden inte förslå till att täcka statens åtaganden får staten kompenseras i efterhand genom ett fortsatt avgiftsuttag.

Avgifterna till resegarantifonden skall enligt förslaget för varje reseföretag bestämmas till 2 % per år av säkerhetens storlek. I princip skall avgifterna erläggas kvartalsvis och hänföra sig till den säkerhet som har varit fastställd under kvartalet. För researrangörernas del innebär detta f. n. i allmänhet en avgift om högst 1 kr. per resenär. Det sammanlagda beloppet av företagens avgifter under ett år kan vid en i huvudsak oförändrad resandefrekvens antas uppgå till 1–1,5 milj. kr. Mot den bakgrunden bör fonduppbyggnaden upphöra inom 2 år. Förutsättningen bör dock vara att några större utbetalningar inte har behövt göras ur fonden och omständigheterna inte heller i övrigt talar för att fonduppbyggnaden bör fortsätta.

Det nuvarande garantisystemet har särskilt under senare år kommit att medföra en alltmer betungande administration för såväl kommerskollegium som reseföretagen. Utredningsförslaget innebär förenklingar i flera avseenden. Sålunda bör framhållas att säkerheterna skall fastställas efter mer schablonartade regler än vad som f. n. gäller. Förslaget bör, även under resegarantifondens uppbyggnadsperiod, kunna genomföras inom ramen för kollegiets befintliga resurser inom det här verksamhetsområdet.

Enligt utredningens bedömning får resenärerna ett skydd som är tillräckligt långtgående genom det garantisystem som har föreslagits. Av väsentlig betydelse vid bedömningen av systemet är också vilka kostnader som kan uppkomma för reseföretagen, dvs. i praktiken ytterst för resenärerna.

Som nyss nämndes torde de föreslagna säkerheterna för researrangörerna i allmänhet att ligga i storleksordningen 15–40 % av de nuvarande säkerheterna. Det kan antas att de totala kostnaderna för säkerheterna i dessa fall kommer att ligga i storleksordningen 1–10 kr. per resenär. Under resegarantifondens uppbyggnadsperiod tillkommer en kostnad som i allmänhet inte torde överstiga 1 kr. per resenär. Vissa mindre reseföretag kan komma att få ställa säkerheter som är i huvudsak oförändrade jämfört med de nuvarande. Under fondens uppbyggnadsperiod kan för dessa företag, liksom för vissa större företag som f. n. har mycket låga kostnader för säkerheterna, uppkomma en viss kostnadsökning.

Enligt utredningens bedömning bör man vidare kunna räkna med att systemet i allmänhet kommer att leda till en förbättring av reseföretagens ekonomiska situation genom att det egna kapitalet i en mindre omfattning

än f. n. kommer att bindas i form av säkerheter utan i stället kan utnyttjas i verksamheten. Dessutom bör konkurrensläget förbättras för de företag, främst de mindre och medelstora företagen, som kan ha haft särskilda svårigheter att uppfylla kreditinstitutens krav på eget kapital. Dessa direkta följder för företagen måste antas till väsentlig del komma resenärerna till godo så länge en fungerande, effektiv konkurrens finns.

I fråga om den författningstekniska utformningen föreslår utredningen att regeringen i lag ges bemyndigande att meddela föreskrifter rörande säkerheternas storlek och avgifterna till resegarantifonden. Därigenom uppnås den rörlighet i systemet som är nödvändig för att säkerheterna m. m. skall kunna anpassas till det skyddsbehov som i realiteten kan bedömas föreligga vid olika tillfällen. Vid den avvägning mellan olika intressen som får göras bör beaktas faktorer såsom frekvensen av betalningsinställelser bland reseföretagen, utnyttjandegraden av säkerheterna, den allmänna utvecklingen inom sällskapsresebranschen, kreditförhållandena och prisutvecklingen på sällskapsresor.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1985-04-29

Närvarande: f. d. regeringsrådet Paulsson, regeringsrådet Mueller, justitierådet Jermsten.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 25 april 1985 har regeringen på hemställan av chefen för finansdepartementet, statsrådet Feldt beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i resegarantilagen (1972: 204).

Förslaget har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Måns Edling.

Förslaget föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

15 §

I andra styckets andra mening har tagits upp en bestämmelse av innehåll att, om kommerskollegiet förordnat att ett beslut om säkerhet skall gälla omedelbart och beslutet överklagats, regeringen får bestämma att ett sådant förordnande tills vidare inte skall gälla.

En regel av motsvarande innehåll finns för förvaltningslagens tillämpningsområde i 13 § nämnda lag. Vid tillkomsten av lagen, som inte gäller ärenden hos regeringen, utgick föredragande departementschefen från att handläggningen av sådana ärenden i tillämpliga delar skulle följa samma principer som enligt förvaltningslagen skulle gälla för underordnade myndigheter (se prop. 1971: 30 s. 319). Den föreslagna ordningen torde därför gälla utan uttrycklig föreskrift; en sådan tillämpning torde f. ö. också ligga i sakens egen natur (jfr prop. 1971: 30 s. 420 och SOU 1964: 27 s. 604).

Lagregler om förfarandet i förvaltningsärenden hos regeringen är mycket sparsamt förekommande. En uttrycklig regel om rätt för regeringen att förordna om inhibition i här aktuella fall skulle lätt kunna leda till missförståndet att motsvarande rätt inte föreligger inom andra delar av förvaltningsområdet. Enligt lagrådets mening bör bestämmelsen därför utgå ur förslaget.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-05-15

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om ändring i resegarantilagen (1972: 204)

1 Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslaget till lag om ändring i resegarantilagen (1972: 204).

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande samt anför.

I anslutning till 15 § har lagrådet förordat att bestämmelsen i andra stycket andra meningen på anförda skäl bör utgå ur förslaget. Jag ansluter mig till vad lagrådet anfört i denna fråga.

2 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga det av lagrådet granskade lagförslaget med vidtagen ändring.

3 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 25 april 1985.

